

Disputatio medica inauguralis de malacia seu pica

<https://hdl.handle.net/1874/30314>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE

MALACIA SEU PICA.

QUAM,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOHANNIS MUNNICKS, M.D.

Reip. Ultrajectinae Poliatri, atque in Inclyta ejusdem
Academiae Medicinae Anatomiae & Botanicae
Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Nobilissima
Facultatis MEDICAE Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in MEDICINA honoribus, & privilegiis,
rite ac legitime consequendis,

Publico Examine subjicit

PETRUS VERYSER, GOESA-ZELANDUS.

A. D. 17. DECEMBR. horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xciv.

Spectatissimis Consultissimisque

V I R I S,

D. D. CORNELIO van OOSTEE,
J. U. D. caufarum apud Goefanos
patrono versatissimo.

D. D. JOHANNI LEYDECKERO,
J. U. D. dignissimo.

D. D. GUALTERO van WISSEKERKE,
J. U. D. consultissimo.

D. D. MATTHÆO van OOSTEE,
SS. Th. Studiofo. Amicis fuis integer-
rimis sumopere, dum spiritus hos re-
get artus, suspiciendis.

Hanc Disputationem Inauguralem

D. D. D.

PETRUS VERYSER,

Auct. & Resp.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
MALACIA SEU PICA.

THESIS I.

Disputaturus de *Malacia* seu *Pica*,
ut receptæ consuetudini satisfiat
non inconsultum puto, pauca,
quæ ad ipsam vocem spectant (vi
enim vocis rectè intellectâ melio-
res de ipsâ re conceptus formare
possumus) prælibare. Potest vox
illa sumi dupliciter; & primo
quidem in sensu communi usurpatur pro omni molli-
tie seu languore corporis, & tunc derivatur a Græco

verbo *μαλάσσω* mollio: verum tamen intelligunt medici per eam morbum specialiter ita nuncupatum, qui alias quoque dicitur citta, pica; Græcis *κίττα*, vel a *pica* varietate, vel quod forsan simili morbo hoc animal obnoxium esse creditum sit.

I I.

Ut autem debito modo procedat hæc nostra dissertatio, necessarium erit, ut a definitione incipiamus. *Est autem (Medicis) affectus, quo laborantes plurima, quæ a naturâ sunt aliena, desiderant comedere.*

I I I.

Locus affectus in hoc morbo duplex est, & ventriculus, & cerebrum: sic etiam duplex posset statui causa; quæ in cerebro, nihil aliud est, quam depravatio ratiocinationis & imaginationis, quâ patientes ad rem certam comedendam determinantur: causa vero morbi in ventriculo est humor acris, fermentaceus, falsus, nitrosus, & ut plurimum acidus: harum causarum prima sejunctim est species melancholiæ; altera vero species famis caninæ: quos duos affectus si jungamus, tantum dici potest *pica* seu *malacia*.

I V.

Primam causam hujus morbi esse speciem melancholiæ patet satis ex eo, quod hoc morbo laborantes
non

non possint a proposito suo dimoveri: & proinde cum aliquid appetunt, nullâ ratione ab usu illius absterere poteris, licet firmissime ipsis demonstres, maxime noxium esse, quidquid tam intemperanter desiderant: & hoc esse effectum melancholiæ nullus negaverit: & causam secundam, quæ in ventriculo hæret, esse speciem famis caninæ; facile colligere est ex eo, quod ea, quæ cum voluptate comedunt, licet sint difficillima concoctu, ab illis facillime nihilominus digerantur: clarum igitur est, humorem noxium ejusdem naturæ in ventriculo hæerere, qualis est ille, qui est causa famis caninæ.

V.

Hoc malo sapissime corripiuntur (ut auctores testantur) mulieres ingravidatæ & quidem primis gestationis mensibus, & hoc plerumque (ut volunt) a primo usque ad quartum circiter mensem, tuncque speciali nomine nuncupatur *malacia*, & ut plurimum cupiunt comedere sicca, ut cretam, terram, farinam, lutum, cineres, & testas. Clarissimus Tullius historiam quandam refert *lib. II. cap. XXIV.* de muliere imprægnatâ, quæ tam impense Halecibus salitis delectabatur, ut ante partum comederit mille & quadringentos; attamen sine noxâ, ullove sanitatis dispendio: Hujus affectus exemplum haud minus præclarum narrat Fernelius, qui testatur mulierem quandam insignem portionem calcis vivæ citra noxam devorasse.

V I.

Morbus hic non rarò adoritur puellas , quæ nimis diu suppressione mensium laboraverunt ; etenim menses debito modo non profluentes circa uterum stagnant , ibidemque corrumpuntur , postea sanguini universo denuò permiscentur , eundemque inficiunt ob indebitam sanguinis fermentationem & acrem ejus humorem , totaque ejus massa vitatur ac depravatur : a quâ sæpe cachexia universalis oritur , tuncque a sanguine in tunicis ventriculi , & cerebro seceratur humor ille acris , dein & saliva , succus pancreaticus , & cæteri humores in corpore generantur vitiosi , & una cum plerisque & quandoque omnibus functionibus fames quoque depravatur.

V I I.

Invadit & hic morbus (uti plerique volunt) viros : sed rarissimè , & si jam aliquo modo & ex parte viros invaserit , non tam pertinaciter illis adhæret hoc malum : quoniam ratiociniis , & persuasione magnæ noxæ , istius rei quam appetunt , absterreri facilius possunt.

V I I I.

Si patientes hoc morbo laborantes desiderent comedere quod a naturâ nostrâ non est alienum ipsis suppeditandum est : sed ea cautione ut si nimiam copiam velint , ut ipsis damnum aliquod adferre possent ,
omni-

omniñò negandum est. Si verò aliquod insalubre, & prorsus a naturâ humanâ abhorrens cupiant, minimè est concedendum: sed detur ipsis aliquid grati, ut mens absterreatur ab istis horrendis, & ut inclinetur ad istam rem gratam comedendam: nam nullam video rationem quare non ipsi daretur cibus, qui in naturali statu conducit sanitati, & quare in isto statu præternaturali ipsis daretur cibus, qui unicuique nocet.

I X.

Si hic morbus (quod etiam interdum contingere videmus) post longam inediam prægressam, aut corporis contabescientiam, vel consumptionem, homines invaserit, ut vehementer esuriant, tunc modicâ quantitate: sed sæpius, & benè nutrientibus facilibusque concoctu sensim & sensim reficiatur æger, ac statum sibi naturalem acquirat: sed hic affectus perperam *malacia*, seu *pica* a plerisque nominatur: quoniam vitium hoc consistit in solo ventriculo.

X.

Morbus hic est periculosissimus: nam si non citò curetur & omni diligentia cura adhibeatur, facile incidunt in famem caninam, aut anorexiam, & si oriantur ab obstructis mensibus, facillimè in cachexiam, aut leucophlegmaciam incidunt: si esuriant, omninò non sunt abstinendi a cibo: sed mediocriter ipsis cibus adferatur: nam si ipsis cibus omnino sub-

traha-

trahatur, incidunt sæpenumero in lipothymiam, vel cardialgiam, si vero nimiâ quantitate implentur vomitu aut diarrhæâ sæpissime infestantur.

X I.

Curatio generalis hujus morbi consistit in correctio-
ne, vel evacuatione humoris noxii in ventriculo con-
tenti; qui ut evacuëtur & expurgetur, præscribi po-
test bolus ex electuar. hieræpicr. tartar. vitriolat. &
& diagrid. & si ventriculus pravis humoribus valdè
scateat, potest exhiberi vomitor ex mercur. vitæ cum
conserv. rosar. vel ex vitro antimon. oxyfaccharo,
vel ex vino emetico ex infusione croc. metallor. &c.

X I I.

Si vero mulier gravida sit, esto nefas vomitorium
aut forte purgans exhibere: sed corrigatur humor no-
xius, & ut corrigatur, optima sunt salia lixiviva, tum
fixa, tum volatilia, & alia alterutro abundantia, co-
rallia, margaritæ, oculi cancror. lapis hæmatites,
succinum, limatura chalybis, & similia, huc etiam
referri possunt inter optima hujus mali remedia spiri-
tus volat. ex vino aliisque paratus, etiam humorem
hic maxime noxium (acidum scilicet) diluit & ener-
vat sola aqua copiose assumpta, vel copiosus potus
Coffe, & præcipue The.

XIII.

Curato jam ventriculo, curatio cerebri etiam instituenda est; si autem cerebrum curatum non est, salibus volatilibus antedictis, quibus maxima hujus melancholix speciei pars est curanda: cui rei etiam non parum conducit haustus vini generosioris, & per ratiocinia & concatenatam ratiocinationem, quibus patientes a rebus omnibus infalubribus dissuadentur, & ad res sanitati conducentes persuadentur: hoc vel simili modo hic affectus debet curari.

XIV.

In diæta, aër sit refrigerans, acida magnopere fugiantur, ne humor vitiosus in ventriculo reddatur acidior, & animus hilaris est servandus, ne affectus cerebri, seu species melancholix quotidie augeatur: potus sit quoque vinum generosum.

B

CO-

COROLLARIA.

I.

Non dantur clysteres nutrientes.

II.

In gravidis venæsectio purgatione tutior est.

III.

In asthmate vomitoria exhibere periculo non vacat.

IV.

Singultus non ventriculi : sed diaphragmatis affectus est.

V.

An sanguis menstruus qualitate noxius sit? affirmo.

F I N I S.

Ad ornatissimum doctissimumque
VIRUM
PETRUM VERYSER,

Cum Medicinæ Doctor, post habitam publice
disputationem, magna cum laude, in Athe-
næo Ultrajectino, promoveretur.

*Post varias curas exantlatoſque labores,
et ſtudium infinitum, admetam, DOCTE VERYSER,
andem veniſti. Laurum tibi doctus Apollo
em quoniam medicam TE ſcit pernoſcere) tradet.
eſtras Ille comas volet exornare corona,
acratis, digna, ſtudiis; tua tempora fertis
ſque premet lais, quoniam deviceris agmen,
x alta, quod TE cupiebat pellere turri.
iſſiſti hoſtiles inſulius vincere certus.
ngenio duros poterat nam ſolvere nodos,
n partem adverſam poteratque retundere tela.
ic pergas opto. Terram tunc fama per omnem
xibit, dotetque tuas laudare nepotes
(es etenim coget) per poſtera ſæcla ſtudebunt.*

MATTHÆUS VAN OOSTEE.

E E R K R A N S ,

gevolgen voor den HEER,

Mijn HEER,

PETRUS VERYSER ;

Wanneer zijn Ed. na voorgaande Reedenkavelinge,
inde vermaarde Hooge-School van
UITRECHT,

niet zonder groote Lof,

(op den $\frac{17}{27}$ van wintermaand 1694.)

ter Artfenije wierd ingewijd.

Omnes humanos sanat Medicina dolores. Propert. Lib. 2.
Eleg. 1.

Ndien men ooit een kunst in Boeken vond be-
schreeven,
Die door 't geluid der Faam, verëeuwigd zoude
leeven,

Die weezen zou het nutste op 't wijde waerelds rond ;
'Tis zeker datmen nooit een kunst óf vinding vond,
Die meerder lóf verdiend en meêr moet zijn gepreezen
Als de eedle konst waar door de ziekte word geneezen.

Geneeskonst is een konst, zo heilzaam, zo vol kragt!
Dat hij, die door veel pijn en ziekte als legt versmagt,
Was raadeloos; en scheen bij na den geest te geeven,
Door deeze konst in zig gevoeld een ander leeven.

De

De zwakke mens word door behulp van Artsenij
Allenkskens van zijn kwaal en wreede plaagen vrij
Gezond en fris gemaakt. Ja alle soort van kranken
Hersteld deeze eedle konst door kruiderije en dranken.
Gelukkig die verstaat, met oordeel, deeze kunst,
Hij word hier door beroemd en wind eens ieders gunst.
Zijn lóf duurd eeuwig, schoon hij moet van de aarde scheiden.

Met recht VERYSER moet ik dan uw lóf verbreiden;
Dewijlge in deeze konst zijt eindelijk volleerd,
Waar van gij geefd een proef; nu gij hier redeneerd
In 't openbaar, en doet ons klaarelijk beschouwen
De malle lusten die men dikwils ziet in vrouwen,
Wanneer zij hebben lust om te eten kalk en zand
En turf en slijk en steen, en wat men meerder vand
Van diegelyke stóf: terwijl men U ziet loonen
Als een van Hippokraats geleerdste Voesterzoonen
In Utrechts Hooge-School. Zo klimpt gij op den trap
Van eere en word beroemd door uwe weetenschap
En tót een teeken dat ge U als een kloek verweerder
Gekweeten hebt; zal nu de Hooge-School-Regeerder
De schrandre MUNNIKS U inwijden uit den naam
Des Raads, die u agt, tot die waardigheid, bekwaam:
'K wens u geluk met de eer, waar meê me U komt verëeren
Laat uwe kennisse in Geneeskunst meêr vermeêren
Maak dat ge in de Oeffening, kloek en voorzigtig zijt.

Ga voort in deeze konst, nog verder door uw vlijt
Wild alle menssen van haar kwaal en pijn geneezen:
Zo word ge alom bij elk, met agting, vaak gepreezen:
Versterk den zwakken dan in zijne ziekte en nood
In spijt van Pluto en van Charon met zijn boot:
In spijt van Minos en de helste Raazernijen.
Volherd in 't mensdom van veel kwaalen te bevrijên:
Zo word uw naam beroemd in weêrwil van de Dood:
Zo vliëgd uw lóf rondom de wijde waereld-kloot.

S. VANDER HEIDEN.

AAN DEN ZELVEN.

US siemen dat de vlijt tot agibre wetenschap,
Die ons allenkens brengt op de allerhoogste trap
Van 'swijsheids Koningin bekroont word met lon-
rieren,

Waar mee Minerva vaak haar minnaars komt ver-
sieren,

Die altoos onvermoeid, gestadig dag en nacht,
Najaagen de eedle deugd met onuitblutsbre kracht:
Schoon haar veel onheil treft op Pallas gulde wegen,
Soo siemen dat bij haar op 't lest nog word verkregen
De waare kennis van geleerdheid en verstand;
In spijt der onkund' die ontaarde dwingeland!
Die alle wetenschap en kunst zoekt te benijden,
En haar geduurig komt op 't heevigste bestrijden:
Want nimmer wierd de kunst vervolgd met grooter haat
Als van een weet-niet, die dezelve niet verstaat.
Maar een rechtsinnig brein zal nimmer haar veragten;
Hij zal die eeuwiglijk behouden in gedagten.
Dit hebt gij vaak betrakt, gij hebt haar lang bemind,
Waarom de wijsheid U heeft als haar zoon bezind;
Dewijl zij heeft gezien uw groote naarstigheeden;
Die gij gestaadig kwaamt in Pallas School besteden
Op dat gij weien mogt der kruiden deugd en kracht:
'T nut der Gences-konst bij den kenners hoog geagt;
Het nut der Heel-konst nooit met lof genoeg geprezen,
En hoemen ziekte en wond van menschen moet genezen,
Dit weet gij alles net mijn Heer en waarde vriend:
Onfang dan 't geen gij hebt met zoo veel eer verdiend,
Neem aan de krans die nu Minerva U komt geven,
Maak dat de menschen lang, bevrijd van ziekte, leven:
Gaa voor met yver op dit wel begonne Spoor,
Soo blaast de vlagge Faam uw lof de waereld door.

PETRUS DE KOK.

AAN DEN ZELVEN.

Een kunst diende ooit zoo zeer gepreezen
Als die, wélke ons geneezen kan.
Waar in gij nu zijt onderweezen
Van schrandre MUNNIKS én VALLAN,
Die Utrechts Hooge-School doen bloeijen
Mét meerder luitter dan voorheen,
Die door hunne yver aan zal groeijen
En daag'lijks toeneemd ongemeen.
Alleen 't gedenken aan die Vaaders
Verwékt dén Leereelingen moed,
Doet hén ontroeren Hert én Aaders,
Door kunst gekoesterd én gevoed.
Gij, door dat voorbeeld aangedreeven,
Stelde Uw vernuftig brein in 't werk,
Om teekens van Uw deugd te geeven,
Dit was alleen Uw oogemerk.
Ontfang dan 't loon voor U beschooren,
Groot Voedster-zoon van *Hippokraat*
Of uit *Galenus* brein gebooren,
Die U de kunst zoo wél verstaat.
Gij hébt tér schérper proef gezeeten
En zult nóg in hét openbaar
Aan yder Uw verstand doen weten,
Gelijk een braave Reedenaar.
Dus krijgt ge 't loon, dat gij zijt waardig,
Voor U bewaard én weggelegd,
De Louwerier-krans is nu vaardig
En word op uwe kruin gehegd.
Hoe blij zal U *Ter Goes* ontfangen
Om hulp te geeven voor de geen,
Die naa uwe Artzenij verlangen.
Vertoef dan niet, gaa schielijk heên,

8
Gelijk een *Eskulaap* na Roomen,
Gences de kwaalen die'er zijn,
Wanneer ge in uwe Stad gekoomen
Een middel geeft, voor ziekte én pijn:
Volhard in kunst, dan zultge leeven
Tót Roem én Glorij van U zélf,
En U een eeuwige Eer-naam geven,
Diesteig'ren zal aan 't Star-gewélf.

H. VANDER MARK.

